

Kariéra Milady Paulové aneb genderová cesta k úspěchu?

Marie Bahenská

Milada Paul's career or a gendered path to success? The paper focuses on Milada Paulová, a representative of the first generation of Czechoslovak women scientists. As the first female scientist, she systematically built her academic career according to male models, while relying on the support of her teachers and expecting support from political circles when necessary. The text analyzes the aspects that led Paul to the pinnacle of her scientific career and attempts to locate gendered elements of her behavior, if any.

Key words: Czechoslovakia, 20th century, science, women, gender

Zájem o působení žen ve vědě vedl v posledních letech ke vzniku četných studií a monografií u nás i v zahraničí,¹ přičemž přední místo v pracích domácí provenience

¹ Viz např. M. Bahenská, „Žena ve vědě: Alena Lengerová“, *Práce z dějin Akademie věd* 3, 2011, č. 2, s. 248–263; B. Bischof, *Physikerinnen am Wiener Institut für Radioforschung*, Wien 2004; P. Čech, „Nebýt doma prorokem. Gerty Coriová na cestě za Nobelovou cenou“, in: P. Vošahlíková – J. Martínek a kol., *Cesty k samostatnosti. Portréty žen v éře modernizace*, Praha: Historický ústav AV ČR 2010, s. 190–215; A. Dratková, *Deník 1921–1961. Scientific diary*, Praha: Academia 2008; J. Hoffmannová, *Prvenství žen. Ženy iniciativní, vzdělané a tvořivé*, Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR 2016; H. Jeřábek, *Úspěšné ženy ve stínu slavných mužů. Příběhy pěti žen, které ovlivnily podobu sociologického výzkumu*, Praha: Karolinum 2019; I. Kraus, *Ženy v dějinách matematiky, fyziky a astronomie*, Praha: České vysoké učení technické v Praze 2015; M. Linková (ed.), *Trans/formace: gender, věda a společnost*, Praha 2007; P. Mazon, *Gender and the Modern Research University: The Admission of Women to German Higher Education, 1865–1914*, Stanford 2003; A. Mišková, „Karrierechancen von Akademikerinnen in Böhmen und in der Tschechoslowakei (1900–1948)“, in: M. Wáounig (Hg.), *Die gläserne Decke. Fraue in Ost-, Ostmittel- und Südeuropa im 20. Jahrhundert*, Innsbruck–Wien–München–Bozen 2003, s. 134–144; D. Musilová, „Ženy v intelektuálních profesích v první polovině 20. století“, *Studia Historica Nitriensia* 18, 2014, č. 1, s. 49–61; Ch. Oertzen, *Science, Gender, and Internationalism: Women's Academic Networks 1917–1955*, New York 2014; S. Štrbáňová – I. Stamhuis – K. Mojsejová (ed.), *Women Scholars and Institutions*, Praha 2004; M. Tauberová – H. Mevaldová, *Drahomíra Stránská – osobnost evropské etnografie*. Praha: Národní muzeum 2011; A. Vogt, *Vom Hintereingang zum Hauptportal? Lise Meitner und ihre Kolleginnen*

právem zaujímá osobnost Milady Paulové.² Paulová byla totiž mezi představitelkami první generace československých vědkyň v mnohém výjimečná, ať už bereme v úvahu její odborné kvality a profesní dráhu nebo způsob jednání a chování. Bezesporně o ní můžeme hovořit jako o první ženě-vědkyni, která si zcela cíleně a systematicky budovala akademickou kariéru podle mužských vzorů. Zároveň přitom ale spoléhala na podporu svých učitelů a v případě potřeby očekávala i zastání z politických kruhů. Následující text se bude zabývat aspekty, které Paulovou dovedly na vrchol vědecké kariéry, a pokusí se nalézt genderové prvky jejího chování, pokud takové existují.

Jen ve stručnosti připomeňme základní životopisná data.³ Narodila se 2. listopadu 1891 ve východočeských Dařenicích nedaleko Jičína. Po krachu tamějšího cukrovaru, kde pracoval její otec, se rodina přestěhovala do Prahy. V hlavním městě se Paulové nabízelo široké spektrum škol, výrazně převyšující možnosti jejího dosavadního bydliště. Otec své jediné dceři ve vzdělání nijak nebránil, snad díky privilegiím jedináčka se také těšila značné svobodě při rozhodování o své budoucnosti. Absolvovala Státní ženský učitelský ústav, roku 1913 úspěšně odmaturovala na Akademickém gymnáziu a od roku 1914 začala studovat na Filozofické fakultě Karlovy univerzity obor dějepis a zeměpis. Učitelskou zkoušku složila v roce 1917, na jejím základě byla v květnu 1918 prohlášena za způsobilou vyučovat zeměpis a dějepis na středních školách. Po závěrečných zkouškách byla téhož roku promována doktorkou filozofie.

an der Berliner Universität und in der Kaiser-Wilhelm-Gesellschaft, Stuttgart 2007; T. Wobbe (Hg.), *Frauen in Akademie der Wissenschaft. Arbeitsorte und Forschungspraktiken 1700–2000*, Berlin 2002.

² D. Brádlarová, „Milada Paulová a pražská univerzita: historická slavistika“, *AUC – HUCP* 49, 2019, č. 1, s. 97–147; D. Brádlarová, „Milada Paulová a historická slavistika“, *DVT* 53, 2020, č. 3, s. 120–130; D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), „*Drahý pane kancléři... „Vzájemná korespondence Milady Paulové a Přemysla Šámala, I., (1921–1935), Praha: Masarykův ústav a Archiv 2011; D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), „Drahý pane kancléři... „Vzájemná korespondence Milady Paulové a Přemysla Šámala, II., (1936–1939), Praha: Masarykův ústav a Archiv 2012; D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014; L. Havlíková, „První žena na Univerzitě Karlově (Paměti Milady Paulové)“, *Slovanské historické studie* 34, 2009, s. 127–166; L. Procházková, „Výběrová edice z korespondence Albíny Dratvové Miladě Paulové“, *Práce z dějin Akademie věd* 4, 2012, č. 1, s. 83–107.*

³ Podrobněji viz např. J. Tomeš, *Český biografický slovník 20. století, sv. II*, Praha: Paseka 1999, s. 527; M. Lenderová a kol., *Žena v českých zemích od středověku do 20. století*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2009, s. 443–446; D. Brádlarová, „Milada Paulová a pražská univerzita: historická slavistika“, *AUC – HUCP* 49, 2019, č. 1, s. 97–147.

Paulová patřila ke generaci, jejíž přístup na univerzitu už nebyl legislativně omezen z důvodu příslušnosti k ženskému pohlaví. Tuto změnu přinesla vyhláška ministerstva kultu a vyučování z 23. března 1897, která umožňovala ženám zápis na filozofické fakulty rakouských univerzit jakožto řádným nebo mimořádným studentkám.⁴ Stanovené podmínky zápisu byly podle příslušných paragrafů shodné jako u mužů – dosažení osmnácti let, rakouské státní občanství a složení maturitní zkoušky na státním gymnáziu. O přijetí, či naopak nepřijetí na fakultu rozhodoval děkan. Zápis studentek byl povolen od akademického roku 1897/1898. Paulová se tedy na fakultě ocitla v době, kdy dívčí studium bylo obrazně řečeno sice ještě v plenkách, ale ani zdaleka se nesetkávalo s tak nepříznivým ohlasem veřejnosti jako v době jejího narození.⁵ Filozofická fakulta navíc nabízela studijní obory, jejichž absolventky byly připravovány na povolání akceptovatelná veřejností, souznící s tzv. tradiční ženskou rolí a příliš nezasahující do mužského profesního světa, kde by se ženy stávaly nežádoucí konkurencí na pracovním trhu. K takovým povoláním patřily učitelky, knihovnice, překladatelky nebo novinářky. S prvními dvěma posty měla osobní zkušenost také Paulová.

Po promoci nalezla zaměstnání nejprve na dívčím gymnáziu Minerva a od července 1919 se stala praktikantkou ve Veřejné a univerzitní knihovně. Jako první žena na Karlově univerzitě v roce 1919 krátce působila jako asistentka. Tím výrazně překročila hranice určené vysokoškolačkám, asistentská místa obsazovaná ženami se častěji objevovala až od druhé poloviny dvacátých let a většinou se týkala lékařské fakulty. Málokterá z asistentek však dosáhla vyšší vědecké hodnosti, většinou po uplynutí dvou let asistentury volily jistotu v podobě privátní praxe. Paulová habilitace dosáhla roku 1925 v oboru všeobecných dějin východní Evropy a Balkánu, o deset let později se stala mimořádnou profesorkou. Řádnou profesorkou byla jmenována roku 1945 (se zpětnou působností od roku 1939). Od roku 1925 přednášela na filozofické fakultě, po válce úspěšně redigovala časopis *Byzantinoslavica*. Roku 1955 získala titul doktorky věd. Do penze odešla roku 1961, ale nadále se věnovala vědecké práci. Zemřela 17. ledna 1970.

Milada Paulová si ke studiu vybrala obor, jehož absolventky se obvykle stávaly učitelkami a jen výjimečně pomýšlely na vědeckou kariéru. Ta byla v humanitních

⁴ Reichsgesetzblatt 1897, Gesetz Nr. 84, Verordnung des Ministers für Cultus und Unterricht vom 23. März 1897, betreffend der Zulassung von Frauen als ordentliche und ausserordentliche Hörerinnen an den philosophischen Facultäten der k. k. Universitäten.

⁵ Viz vzpomínky Elišky Krásnohorské na jaro roku 1890, kdy usilovala o založení dívčího gymnázia a povolení vysokoškolského studia jeho absolventkám. E. Krásnohorská, *Výbor z díla II. Studie, kritiky, paměti*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1956, s. 483–495.

vědách, zejména historii, obtížná. Systemizovaná místa si zájemci pečlivě střežili, obsazování probíhalo podle nepsaných, avšak striktně dodržovaných pravidel, která určovali respektovaní profesori. Právě jejich doporučení či záštita hrály zásadní roli pro nastupující absolventy. V případě historických věd byly v době, kdy Paulová ukončila univerzitní studium, stěžejními autoritami profesori Jaroslav Bidlo, Josef Šusta a Josef Pekař. Paulová patřila, jako jediná žena, mezi čtyři studenty Bidlova semináře. Po úspěšném odevzdání práce „Styky českých husitů s Cařihradskou církví na základě církevních pramenů byzantských“⁶ Šusta navrhl, aby od 1. května 1919 nastoupila na poloviční úvazek jako asistent historického semináře. Dnes by takový krok byl zřejmě označen jako pozitivní diskriminace s cílem vyrovnat genderovou nerovnováhu uchazečů. Šustova, Bidlova a Pekařova éra podobnou argumentaci a terminologii nepoužívala a nejspíš ani neznala. Paulová byla vybrána na základě dosavadních výborných studijních výsledků a dobu asistentury sama označila jako „vzrušující“.⁷ Spolu s Bidlem přeložila knihu *Dějiny srbského národa*, Bidlo vyjednával její pobyt v Paříži u známého profesora byzantologie Charlese Diehla. Její kariéra však záhy nabrala jiný směr, ovlivněný nikoli genderovými aspekty, ale dobovým politickým děním.

V Praze vznikla Československo-jihoslovanská komise, která se měla zabývat spoluprací mezi Čechy a Jihoslovany za první světové války. Pro daný úkol se hledal mladý historik a Bidlo na tuto pozici doporučil právě Paulovou. Znamenalo to pro ni ovšem opustit téma byzantologie, která slibovala relativně snadné budování kariéry i v mezinárodním měřítku.⁸ Paulová se přesto rozhodla návrhu vyhovět a zaměřit se na novověké dějiny. Do Jugoslávie (přesněji do Království Srbů, Chorvatů a Slovinců) odjela v dubnu 1919 s doporučením jihoslovanského velvyslance v Praze a ministerstva zahraničí. Tento krok, jež učinila Paulová o své vůli a bez jakéhokoli nátlaku ze strany profesora Bidla, je prvním z mnoha rozhodnutí, kdy si sama určovala svou profesionální budoucnost. V roce 1928 popisuje kancléři Šámalovi svou volbu tématu vědecké práce, obhajuje nezbytnost napsat právě nyní knihu o Maffii na úkor jiné odborné činnosti. Přiznává, že věděla o možných problémech,

⁶ Tiskem viz: M. Paulová, „Styky českých husitů s Cařihradskou církví na základě církevních poměrů byzantských“, *Časopis Musea království českého* 92, 1918, s. 1–20, 111–121, 215–228, 306–319 a *Časopis Musea království českého* 93, 1919, s. 17–33.

⁷ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 146.

⁸ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 149.

pokud opustí téma určené pro kariéru, přesto se podle vlastních slov „dala do díla s celou duší“.⁹ V tomtéž roce se Bidlovi, opět se značnou dávkou emocí, svěruje s obavami o osud slovanských studií a nešetří přitom sebekritikou: „Byla jsem si vědoma toho u nás, co to znamená žena a posluchači – při našem rozvitém univerzitním životě. Říkával jste mi, že musím měnit téma, a měl jste pravdu. ... naše téma, milý pane profesore – „slovanské“ téma a žena k tomu. Dovedu si představit, jak vypadá smýšlení hochů, kteří se zapisují na univerzité! To, co mít *nemusí*, a ženu k tomu.“¹⁰ Tyto okamžiky pochybností a sebedopodceňování, podložené spíše dojmy než fakty, kontrastují s velmi pragmatickým a věcným přístupem Paulové, pokud šlo o právo na pracovní zařazení v knihovně na základě služebního zákona: „Nechci dělat kariéru, chci přece jenom to, co mi patří podle zákona.“¹¹

Podobných momentů v následujících letech najdeme celou řadu. I za cenu konfliktu se svým učitelem si prosadila téma habilitační práce a habilitace dosáhla. Dokázala si také, mj. díky kontaktům s kancléřem Přemyslem Šámalem, uhájit studijní pobyty v Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, navzdory stálému zaměstnání v univerzitní knihovně.¹² Oba muži hráli v jejím životě významnou roli.

Jak už bylo zmíněno, díky Bidlovi získala Paulová předpoklady k odborné práci, byl jejím dlouholetým rádcem a považoval ji za svou nástupkyni na fakultě. Mnohé z možností, které jí Bidlo nabízel nebo byl schopen zajistit, však nevyužila, pokud se neslučovaly s její představou a zájmy. Rezignovala na studium byzantologie a riskovala budování kariéry v oboru dosud neetablovaném a neuznávaném jako obor historický. Velká roztržka s Bidlem přišla v první polovině roku 1933, kdy se Paulová dozvěděla o možné mimořádné profesuře dalšího Bidlova žáka Josefa Macůrka.¹³

⁹ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), „*Drahý pane kancléři...*“ *Vzájemná korespondence Milady Paulové a Přemysla Šámala*, I, (1921–1935), Praha: Masarykův ústav a Archiv 2011, s. 147.

¹⁰ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 359.

¹¹ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 389.

¹² Viz např. D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), „*Drahý pane kancléři...*“ *Vzájemná korespondence Milady Paulové a Přemysla Šámala*, I, (1921–1935), Praha: Masarykův ústav a Archiv 2011, s. 63–64.

¹³ K tomu viz podrobněji R. Vlček, „Historik Josef Macůrek a brněnská škola historické slavistiky“, *DVT* 53, 2020, s. 152–187. K názoru Paulové srovnej též D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 431–443; D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), „*Drahý pane kancléři...*“

Macůrka logicky vnímala jako svého konkurenta, obávala se o svou pověst v knihovně a vážně uvažovala o zřeknutí se docentury a opuštění fakulty. Do sporu se tehdy vložil na prosbu Paulové Přemysl Šámal, který dokázal její plány korigovat a s velkou dávkou diplomatického umu ji přiměl ke smíření s Bidlem a k pokračování ve vědecké kariéře. V konfliktu s Bidlem Paulová poprvé používala pro ni dosud neobvyklé genderové argumenty. Vytýkala mu, že nároky na její práci jsou vyšší než na muže, že není vědecky slabším kandidátem profesury než Macůrek. Zdůrazňovala svou samostatnost ve výběru témat vědecké práce, počty publikací a jejich kvalitu.

Takový způsob sebe prezentace, kombinující odborné úspěchy i ryze osobní argumenty, dokládá poměrně specifické povahové vlastnosti. Paulová postrádala submisivitu, vlastnost, která se připisovala ženským studentkám jako součást jejich tzv. ženské role a povahový rys ženám vlastní. V případě Paulové se tato očekávání nenaplnila. Byla naopak tvrdohlavá a neústupná při úsilí prosadit své plány, mnohdy bez dostatečného respektu k odborným autoritám.¹⁴ Možné motivy tohoto chování, neodpovídajícího ženské roli, lze nejspíše hledat už v jejím raném dětství a rodinných poměrech. Paulové na rozdíl od jejích vrstevnic totiž chyběl typický ženský vzor. Po brzké ztrátě matky v roce 1895 jí nikdo další nevštěpoval tzv. vhodné dívčí chování a nevymezoval jeho limity. Tradiční obraz ženy, tj. matky, manželky a hospodyně, jí zřejmě neposkytovala před svou předčasnou smrtí ani matka, která milovala četbu a kvůli své plicní nemoci nemohla plně vykonávat obvyklé domácí práce.¹⁵ Možná i proto se Paulová na své cestě za vzděláním a kariérou, která vyústila ve jmenování profesorkou, nenechávala omezovat ohledy na většinové mínění, tradice nebo dosavadní zvyklosti.

Pro své vrstevnice a kolegyně v oboru příliš pochopení nenacházela. Ohledy na ně odmítala brát, zejména pokud pro ni představovaly profesní konkurenci. Výmluvný je v tomto případě postoj Paulové vůči habilitačnímu řízení Flóry Kleinschnitzové, její spolupracovnice z univerzitní knihovny. V jejím jednání nenajdeme ani sebemenší náznak ženské solidarity nebo lobbování za podporu kolegyně, která se snaží uspět v převážně mužském vědeckém prostředí. Naopak, Paulová neváhala upozorňovat

Vzájemná korespondence Milady Paulové a Přemysla Šámala, I., (1921–1935), Praha: Masarykův ústav a Archiv 2011, s. 301–303.

¹⁴ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 138–139.

¹⁵ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 130.

na slabou úroveň její habilitační práce („článek šest a půl stránky“),¹⁶ označovala Kleinschnitzovou nelichotivými slovy a vyjadřovala rozhořčení nad návrhem habilitačního řízení. Samotnou habilitační práci pak představovala jako kontrast ke svým vlastním, podle jejího mínění daleko kvalitnějším odborným pracím. Podobně ostře ovšem vystupovala v případě Josefa Macůrka při jeho úsilí o profesuru¹⁷ nebo při svém „tažení“ za respektování služební pragmatiky v univerzitní knihovně.¹⁸

Můžeme se tedy právem domnívat, že genderové hledisko v komentářích Paulové nehrálo stěžejní roli, ale že se zkrátka pouze snažila uhájit své místo na slunci, bez ohledu na to, kdo ji profesně ohrožoval. Druhou stranou mince jsou však formulace a obraty, které v korespondenci používá a z nichž je jasné patrné duševní rozpoložení pisatelky, především její sklony k emocím až hysterii, pokud bojovala o své zájmy. Šámal si v interním záznamu z října 1921 poznamenal mínění jednoho z jejích kolegů, který ji hodnotil jako chytrou a velmi pilnou, ale hysterickou a mnohomluvnou.¹⁹ Prolínání mužské racionality a ženských emocí je pro Paulovou typické a dokladů, jak komplikovanou osobností byla, najdeme v korespondenci celou řadu. Ryze ženský postoj zaujímá například v otázce politického působení, které se ženskou komunitou nese hluboko z 19. století – „politickou kariéru dělati nikterak nechci“.²⁰

Závěr

Milada Paulová si zvolila obor ne právě typický s ohledem na zastoupení žen, přesto se v něm dokázala prosadit. Pomohly jí přitom nejen podpora profesora Bidla a kancléře Šámala, ale také přijetí mužských vzorů chování – jasná představa o vlastní

¹⁶ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 427.

¹⁷ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 432.

¹⁸ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), *Jaroslav Bidlo – Milada Paulová. Střet generací? Paměti a vzájemná korespondence zakladatelů české byzantologie a slovanských studií*, Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2014, s. 389; D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), „*Drahý pane kancléři...*“ *Vzájemná korespondence Milady Paulové a Přemysla Šámala*, I., (1921–1935), Praha: Masarykův ústav a Archiv 2011, s. 84.

¹⁹ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), „*Drahý pane kancléři...*“ *Vzájemná korespondence Milady Paulové a Přemysla Šámala*, I., (1921–1935), Praha: Masarykův ústav a Archiv 2011, s. 43.

²⁰ D. Brádlarová – J. Hálek (ed.), „*Drahý pane kancléři...*“ *Vzájemná korespondence Milady Paulové a Přemysla Šámala*, I., (1921–1935), Praha: Masarykův ústav a Archiv 2011, s. 102.

práci, trvání na ní, neochota podřízovat se. Průběh její kariéry svědčí o značné míře solitérství, hledání svého tématu, své cesty za cílem, využívání kontaktů v mužském světě, o ochotě riskovat a nebát se zacházet do ostrých osobních sporů. Vazba na ženské vědecké prostředí naopak naprosto chybí, nenacházíme ani prvky loajality ke kolegyním, jejich podporu nebo přátelství. Na obranu Paulové je ovšem nutno říci, že v českém a československém prostředí nebyla mezi ženami výjimkou, na rozdíl od poměrů v západní Evropě, Austrálii nebo Spojených státech amerických, kde existovaly tzv. ženské college, a kde proto můžeme sledovat semknutou ženskou vědeckou komunitu.²¹ Negativními důsledky a cenou za úspěch se Paulové staly samota, ztráta mentorů, psychické problémy. To vše můžeme považovat za daň z úspěchu v akademickém světě řízeném muži.

Summary

Milada Paulová (1891–1970) studied history and geography at the Faculty of Arts of Charles University and was graduated as a doctor of philosophy in 1918. In 1925 she achieved habilitation in the field of general history of Eastern Europe and the Balkans, in 1935 she became an extraordinary professor and in 1945 a full professor, in 1955 she received the title of Doctor of Science.

Paulová chose a field of study in which the filling of systematized positions was carried out according to rules determined by respected professors. In the case of historical sciences, these were Jaroslav Bidlo, Josef Šusta and Josef Pekař. Šusta suggested that she take a part-time position as an assistant in the history seminar. Bidlo negotiated her stay in Paris with Charles Diehl, professor of Byzantine studies. However, Paul's career took a different direction.

The Czechoslovak-South Slavic Commission was established in Prague to deal with cooperation between Czechs and South Slavs during the First World War. Bidlo recommended Paulová for this task. Her approval was the first of many moments when she determined her own professional future. In the following years, we can find more similar situations: she pushed for a habilitation thesis topic, she secured study stays in the Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes despite working in the university library. Paulová lacked submissiveness and did not let herself be constrained by majority opinion. She did not find sympathy for her peers in the field; her negative attitude towards Flora Kleinschnitz's habilitation proceedings is telling. However, she was similarly harsh in the case of Josef Macůrek in his quest

²¹ Ch. Oertzen, *Science, Gender, and Internationalism: Women's Academic Networks 1917–1955*, New York: Palgrave Macmillan 2014.

for a professorship. It can be assumed that the gender aspect did not play a central role for her. For Paul, the intermingling of male rationality and female emotions is typical. The course of her career shows her solitary nature and her use of contacts in the male world, while the link to the female scientific environment is completely absent.

Correspondence

PhDr. Marie Bahenská, Ph.D.

Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.

Gabčíkova 2362/10, Praha 8, 182 00

bahenska@mua.cas.cz